№ 4-5, 2026 Эл агартуу **DOI:10.34855/elagartuu2026.4-5**
Илимий-педагогикалык жана методикалык журнал

УДК 323.111

Калиев А. С.
К.Ш.Токтомаматов атындагы эл аралык университети

УЛУТТУК ДЕМ, ДҮЙНӨЛҮК БИЙИКТИК, «УҢГУ ЖОЛУ» БААЛУУЛУКТАРЫ ЖАНА ЖАРАНДЫК ИДЕНТТҮҮЛҮК КОНТЕКСТИНДЕ ӨЗҮН ТААНУУНУН КАЛЫПТАНЫШЫ: ИНТЕГРАТИВДҮҮ ИЛИМИЙ ТАЛДОО

Калиев А. С.,
Международный университет им. К. Ш. Токтомаматова

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ДУХ, МИРОВОЙ ГОРИЗОНТ, ЦЕННОСТИ «УНГУ ЖОЛУ» И ФОРМИРОВАНИЕ САМОПОЗНАНИЯ В КОНТЕКСТЕ ГРАЖДАНСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ: ИНТЕГРАТИВНЫЙ НАУЧНЫЙ АНАЛИЗ

Kaliev A. S.
K.Sh. Toktomamatov International University

NATIONAL SPIRIT, GLOBAL HORIZON, “UNGU JOLU” VALUES, AND THE FORMATION OF SELF-AWARENESS IN THE CONTEXT OF CIVIC IDENTITY: AN INTEGRATIVE SCIENTIFIC ANALYSIS

Аннотация. Макалада улуттук дем, дүйнөлүк бийиктик жана «Уңгу жолу» концептуалдык-баалуулук тутумдарынын заманбап инсандык өзүн таануу процессине тийгизген таасири комплекстүү илимий талдоого алынат. Изилдөөнүн негизги максаты — глобалдашуу шарттарында калыптанып жаткан көп катмарлуу иденттүүлүк мейкиндигинде инсандын руханий-баалуулук багыттарын аныктоочу факторлордун өз ара байланышын теориялык жактан негиздөө жана системалаштыруу болуп саналат. Методологиялык негиз катары философиялык антропология, аксиологиялык анализ, цивилизациялык салыштыруу жана системалык-структуралык ыкмалар колдонулду. Мындай ыкмалар улуттук маданий коддор менен универсалдуу гуманисттик баалуулуктардын өз ара интеграциясын талдоого мүмкүнчүлүк берди. Ошондой эле өзүн таануу феномени социалдык-психологиялык гана процесс катары эмес, баалуулукка негизделген көп деңгээлдүү руханий-коомдук трансформация катары каралды. Жарандык иденттүүлүктү инсандын мамлекетке таандыктыгы гана эмес, анын баалуулук системасы, маданий өзүн таануу деңгээли жана глобалдык коомдогу активдүү катышуусу менен байланышкан көп деңгээлдүү феномен катары кароого мүмкүнчүлүк берет. Улуттук дем ички руханий өзөктү камсыз кылса, дүйнөлүк бийиктик глобалдык интеграцияны шарттайт, ал эми «Үңгу жолу» бул эки деңгээлдин ортосундагы баалуулук менен тең салмактуулукту камсыз кылат. Макалада сунушталган теориялык модель заманбап гуманитардык илимдердеги иденттүүлүк, баалуулук системалары жана маданий интеграция теорияларын толуктап, улуттук жана глобалдык деңгээлдеги руханий-баалуулук өз ара байланыштарын түшүндүрүүгө жаңы методологиялык мүмкүнчүлүктөрдү карайт.

Түйүндүү сөздөр: *Уңгу жолу, улуттук дем, дүйнөлүк бийиктик, баалуулуктар, өзүн таануу, иденттүүлүк, аксиология, маданий интеграция.*

Аннотация: В данной статье проводится комплексный научный анализ влияния концептуально-ценностных систем «Улуттук дем» (национальный дух), «Дүйнөлүк бийиктик» (мировая перспектива) и «Уңгу жолу» на современный процесс самопознания личности. Основная цель исследования заключается в теоретическом обосновании и систематизации взаимосвязи факторов, определяющих духовно-ценностные ориентации личности в условиях формирования многослойного идентификационного пространства в эпоху глобализации. Методологическую основу исследования составляют философская антропология, аксиологический анализ, цивилизационный сравнительный подход и системно-структурный метод. Данные подходы позволили рассмотреть интеграцию национальных культурных кодов и универсальных гуманистических ценностей. Кроме того, феномен самопознания интерпретируется не только как социально-психологический процесс, но и как многоуровневая духовно-социальная трансформация, основанная на системе ценностей. Гражданская идентичность рассматривается не только как принадлежность индивида к государству, но и как многомерный феномен, связанный с ценностными ориентациями, культурной самоидентификацией и активным участием в глобальном обществе. В данном контексте «национальный дух» обеспечивает сохранение внутреннего духовного ядра, «мировая перспектива» способствует глобальной интеграции, а концепция «Уңгу жолу» выступает как балансирующая ценностная система, гармонизирующая эти два измерения. Предлагаемая теоретическая модель расширяет современные гуманитарные представления об идентичности, системах ценностей и культурной интеграции, открывая новые методологические возможности для анализа взаимосвязи национальных и глобальных духовно-ценностных процессов.

Ключевые слова: *Уңгу жолу, национальный дух, мировая перспектива, ценности, самопознание, идентичность, аксиология, культурная интеграция.*

Abstract. This article provides a comprehensive scientific analysis of the influence of the conceptual-value systems of National Spirit, Global Outlook, and the “Ungu Jolu” framework on the contemporary process of self-awareness. The main objective of the study is to theoretically substantiate and systematize the interrelation of factors that determine an individual’s spiritual and value orientations within the increasingly multilayered identity space formed under conditions of globalization. The methodological foundation of the research is based on philosophical anthropology, axiological analysis, civilizational comparison,

and a systemic-structural approach. These methods enabled the examination of the integration between national cultural codes and universal humanistic values. In addition, the phenomenon of self-awareness is interpreted not merely as a socio-psychological process but as a multi-level spiritual and social transformation grounded in value systems. Civic identity is considered not only as an individual's affiliation with the state, but as a multi-dimensional phenomenon connected to value orientation, cultural self-identification, and active participation in global society. Within this framework, *National Spirit* ensures the preservation of the internal spiritual core, *Global Outlook* facilitates global integration, while the "Ungu Jolu" concept serves as a balancing value system that harmonizes these two dimensions. The theoretical model proposed in this article enriches contemporary humanities theories of identity, value systems, and cultural integration, offering new methodological perspectives for understanding the interrelation between national and global spiritual-value dimensions.
Keywords: *Ungu Jolu, National Spirit, Global Outlook, values, self-awareness, identity, axiology, cultural integration.*

Киришүү. Заманбап глобалдашуу процесси коомдук аң-сезимдин, маданий жана жарандык иденттүүлүктүн жана инсандык өзүн таануунун структурасын түп-тамырынан өзгөртүп жатат. Ушул шартта инсан бир эле учурда улуттук маданий системанын өкүлү жана глобалдык цивилизациялык мейкиндиктин активдүү катышуучусу катары көп деңгээлдүү иденттүүлүк абалында жашайт. Илимий адабияттарда белгиленгендей, бүгүнкү күндө иденттүүлүк маселеси жөн гана маданий таандыктык эмес, ал баалуулук системаларынын, социалдык практикалардын жана саясий-идеологиялык контексттердин татаал өз ара аракеттенүүсү катары каралууда [5, 597-б]. Кыргызстан контекстинде бул процесс өзгөчө мааниге ээ, анткени коом постсоветтик трансформация, көп этностуулук жана глобалдык интеграция шарттарында өнүгүүдө. Изилдөөлөр көрсөткөндөй, жарандык жана улуттук иденттүүлүктүн калыптанышы тил, маданият жана тарыхый эс менен тыгыз байланышта болуп, жаштардын өзүн таануу стратегиясына түздөн-түз таасир этет [6, 92-б]. Бул шартта улуттук баалуулуктарды сактоо менен бирге универсалдуу гуманисттик принциптерди өздөштүрүү маселеси өзгөчө актуалдуу болуп калууда. Заманбап эмпирикалык изилдөөлөр жарандык иденттүүлүк коомдук интеграциянын негизги фактору экенин көрсөтүп, ал этникалык жана диний айырмачылыктардан жогору турган бирдиктүү коомдук аң-сезимди калыптандырууга өбөлгө түзөрүн белгилейт [10, 145-б]. Ушундай теориялык негизде «улуттук дем» түшүнүгү инсандын тарыхый-маданий эсине, символикалык дүйнө таанымына жана коллективдик идентификациясына таянган руханий өзөк катары интерпретацияланат. Ал инсандын өзүн улут менен байланыштырып гана тим болбостон, анын социалдык жоопкерчилигин да калыптандырат. Ошол эле учурда «дүйнөлүк бийиктик» түшүнүгү инсанды глобалдык билим, технология жана универсалдуу баалуулуктар мейкиндигине интеграциялоо деңгээлин билдирет. Бул процесс билим берүү, санариптик коммуникация жана эл аралык маданий алмашуу аркылуу күч алууда [2, 597-б]. Мындай шартта «Уңгу жолу» концепциясы улуттук жана универсалдуу баалуулуктардын ортосундагы гармонияны камсыз кылган интегративдүү философиялык модель катары каралууда. Ал инсандык ички туруктуулукту сактоо менен бирге, өзгөрмө социалдык реалдуулукка адаптация болуунун руханий-баалуулук механизмин сунуштайт. Демек, изилдөөнүн негизги илимий көйгөйү - улуттук дем, дүйнөлүк бийиктик жана «Уңгу жолу» баалуулук системаларынын өзүн таануу процессиндеги интегративдүү ролун аныктоо жана алардын өз ара байланышын теориялык жактан моделдештирүү болуп саналат. Изилдөө ошондой эле өзүн таануу процессинин динамикалык мүнөзүн баса белгилеп, анын маданий социализация, билим берүү системасы жана коммуникациялык практикалар аркылуу тынымсыз калыптанып турарын көрсөтөт. Контекстте улуттук жана глобалдык деңгээлдеги баалуулуктардын синтези жарандык иденттүүлүктүн туруктуулугун жана өнүгүү потенциалын арттырары аныкталды.

Материалдар жана методдор. Изилдөө теориялык-аналитикалык мүнөздө жүргүзүлүп, улуттук дем, дүйнөлүк бийиктик жана «Уңгу жолу» концепциясы өзүн таануу процессине тийгизген таасирин системалык-философиялык деңгээлде талдоого багытталды. Изилдөөнүн негизги методологиялык негизин философиялык антропология, аксиологиялык талдоо жана цивилизациялык салыштырма ыкма түздү. Изилдөөнүн концептуалдык негизи катары жарандык иденттүүлүктүн көп деңгээлдүү структурасын түшүндүргөн заманбап теориялык моделдер колдонулду. Айрыкча, жарандык иденттүүлүктүн институционалдык, коомдук жана жеке деңгээлдерде калыптануусу тууралуу көп өлчөмдүү түшүндүрмөлөр изилдөөнүн теориялык негизи катары каралды [12, 225-б]. Бул модель инсандык өзүн таануу процесси бир гана психологиялык

феномен эмес, социалдык жана баалуулук системалары менен тыгыз байланышкан көп катмарлуу структура экенин көрсөтөт.

Методологиялык жактан изилдөөдө төмөнкү ыкмалар колдонулду:

1. Философиялык-антропологиялык ыкма. Инсанды маданий, руханий жана социалдык система катары комплекстүү кароого мүмкүндүк берди. Анын негизинде инсандык өзүн таануу ички баалуулуктар системасы менен шартталган динамикалык процесс катары түшүндүрүлдү.

2. Аксиологиялык анализ. Баалуулук системаларынын иерархиясын, алардын улуттук жана глобалдык деңгээлдеги өз ара байланыштарын аныктоого багытталды. Заманбап изилдөөлөрдө аксиологиялык иденттүүлүк коомдук консенсусту жана маданий диалогду камсыз кылуучу негизги фактор катары каралат [16, 129-б].

3. Салыштырма цивилизациялык ыкма. Бул ыкма аркылуу улуттук баалуулук системалары менен универсалдуу глобалдык баалуулуктардын өз ара аракеттенүүсү талданды. Анын негизинде улуттук дем локалдык маданий код катары, ал эми дүйнөлүк бийиктик универсалдык цивилизациялык интеграция катары чечмеленди.

4. Системалык-структуралык анализ. «Улуттук дем», «дүйнөлүк бийиктик» жана «Уңгу жолу» бирдиктүү баалуулук-идентификациялык система катары каралып, алардын өз ара байланышы жана функционалдык ролу аныкталды.

Эмпирикалык жана теориялык база. Изилдөөнүн теориялык базасын акыркы жылдардагы жарандык иденттүүлүк жана баалуулук системалары боюнча эл аралык илимий эмгектер түздү. Мисалы, жарандык иденттүүлүктүн калыптанышынын психологиялык механизмдери социалдык өздөштүрүү, моделдөө жана ички идентификация процесстери аркылуу ишке ашары аныкталган [12, 225-б]. Ошондой эле жарандык иденттүүлүк көп деңгээлдүү структура катары каралып, анын институционалдык, коомдук жана индивидуалдык өлчөмдөрү өз алдынча өнүгүү динамикасына ээ экени көрсөтүлгөн [9, 648-б]. Ыкма инсандык өзүн таануу процессинин көп катмарлуу мүнөзүн түшүнүүгө мүмкүндүк берди. Мындан тышкары, заманбап педагогикалык жана социалдык изилдөөлөр жарандык иденттүүлүктүн калыптанышы билим берүү системасы, социалдык практика жана маданий коммуникациялар менен тыгыз байланышта экенин көрсөтөт [8, 15-б].

Жыйынтыктар: Изилдөөнүн натыйжасында улуттук дем, дүйнөлүк бийиктик жана «Уңгу жолу» концептуалдык системаларынын өзүн таануу процессиндеги ролу комплекстүү түрдө талданып, төмөнкүдөй негизги илимий жыйынтыктарга келинди. Биринчи кезекте, улуттук дем инсандык өзүн таануунун фундаменталдык эмоционалдык-руханий өзөгүн түзөрү аныкталды. Категория инсанды өзүнүн тарыхый тамырлары, этномаданий тажрыйбасы жана коллективдик эс тутуму менен байланыштырган негизги идентификациялык механизм катары иштейт. Кыргыз илимий мектебинде улуттук аң-сезим жана руханий баалуулуктар инсандын социалдык интеграциясынын башкы фактору катары караларын белгилеген изилдөөлөр бул жыйынтыкты бекемдейт [1; 15, 38-б]. Контекстте тил, маданий символдор жана тарыхый эс улуттук демдин структуралык компоненттери катары өзүнчө мааниге ээ болуп, инсандык өзүн таануу процессин тереңдетет.

Экинчиден, дүйнөлүк бийиктик түшүнүгү инсандын глобалдык интеллектуалдык жана маданий мейкиндикке интеграциялануу деңгээлин мүнөздөй турган универсалдуу индикатор катары аныкталды. Ушул деңгээлде инсан өзүнүн улуттук идентичтүүлүгүн сактоо менен бирге дүйнөлүк илимий, маданий жана философиялык баалуулуктарды өздөштүрөт. Кыргыз педагогикалык изилдөөлөрүндө глобалдык компетенттүүлүк жана көп маданияттуу интеграция маселеси инсандык өнүгүүнүн негизги багыты катары каралып келет [13, 115-б; 3, 44-б]. Демек, дүйнөлүк бийиктик улуттук иденттүүлүккө каршы келбестен, аны толуктоочу жана кеңейтүүчү функция аткарат.

Үчүнчүдөн, «Уңгу жолу» концепциясы ички руханий өзөктү сактоо менен сырткы дүйнө менен гармониялуу өз ара аракеттенүүнү камсыз кылган интегративдүү баалуулук системасы катары интерпретацияланды. Мындай система инсандын ашкере локализмге же тескерисинче радикалдуу глобализмге түшүп кетүүсүнө бөгөт коюучу тең салмактоочу философиялык модель катары кызмат кылат. Кыргыз философиялык ой жүгүртүүсүндө инсандык гармония жана руханий өзөк маселеси салттык дүйнөтааным менен заманбап цивилизациялык талаптардын ортосундагы көпүрө катары караларын изилдөөлөр тастыктайт [14; 4.]. Бул жагынан алганда «Уңгу жолу» концепциясы маданий-баалуулук синтездин теориялык модели катары өзгөчө мааниге ээ.

Төртүнчүдөн, өзүн таануу процесси статикалык эмес, тескерисинче динамикалык жана көп векторлуу мүнөзгө ээ экени аныкталды. Ал улуттук иденттүүлүк менен глобалдык аң-сезимдин үзгүлтүксүз өз ара аракеттенүүсүнүн натыйжасында калыптанат жана өнүгөт. Кыргыз педагогикасында инсандык өнүгүү үзгүлтүксүз социалдык-маданий процесс катары каралып, анын негизги факторлору катары билим берүү, социалдык тажрыйба жана маданий коммуникация белгиленет [11; 7, 77-б]. Факторлор өзүн таануу процессинин көп катмарлуу жана өзгөрмө табиятын шарттайт. Жүргүзүлгөн анализ улуттук дем, дүйнөлүк бийиктик жана «Уңгу жолу» концепцияларынын өз ара байланышкан интегративдүү система экенин көрсөттү. Ушул система инсандык өзүн таануунун туруктуулугун камсыз кылуу менен бирге, анын глобалдык коомдогу адаптациялык мүмкүнчүлүгүн кеңейтет.

Талкуу. Алынган жыйынтыктар заманбап гуманитардык илимдерде кеңири өнүгүп жаткан иденттүүлүк теориялары менен мазмундук жактан толук шайкеш келет. Айрыкча, маданий гибриддүүлүк, көп деңгээлдүү иденттүүлүк жана постнационалдык өзүн таануу концепциялары менен олуттуу теориялык байланыш байкалат. Теориялар инсандык иденттүүлүктү бирдиктүү, жабык система катары эмес, тескерисинче көп катмарлуу, өзгөрмө жана социалдык-маданий контекстке көз каранды динамикалык структура катары түшүндүрөт.

Контекстте улуттук дем инсанды тарыхый-маданий мейкиндикке терең байлап, анын иденттүүлүгүнүн этномаданий жана символдук негизин калыптандырат. Инсандын коллективдик эс тутуму, тилдик дүйнөтаанымы жана маданий коддору аркылуу ишке ашып, өзүн таануунун ички өзөгүн түзөт. Ал эми дүйнөлүк бийиктик түшүнүгү инсанды локалдык чектен чыгарып, аны глобалдык интеллектуалдык, илимий жана маданий системалар менен интеграциялайт. Бул процесс инсандын универсалдуу баалуулуктарды өздөштүрүүсүнө жана глобалдык коммуникациялык мейкиндикте активдүү субъект катары калыптанышына шарт түзөт. Бирок ушул эки деңгээл — улуттук жана глобалдык иденттүүлүк — ортосунда гармония сакталбаса, инсандык өнүгүү бир жактуу мүнөзгө ээ болуп, же ашкере локализмге, же тескерисинче маданий ажырымга алып келген фрагменттелген формада өнүгүшү мүмкүн. Бул жагдай заманбап иденттүүлүк теорияларында “дисбаланссталган идентификация” катары каралып, инсандык туруктуулуктун төмөндөшү менен байланышат.

Ушундай шартта «Уңгу жолу» концепциясы маанилүү балансточу философиялык-баалуулук механизм катары кызмат кылат. Улуттук руханий өзөктү сактоо менен бирге, глобалдык өзгөрүүлөргө адаптацияланууну камсыз кылган интегративдүү система болуп саналат. Бул модель инсандын ички баалуулук иерархиясын турукташтырып, сырткы социалдык-маданий таасирлерди сынчыл кабыл алуу мүмкүнчүлүгүн күчөтөт. Ошол эле учурда, өзүн таануу процесси туруктуу абал эмес, тескерисинче үзгүлтүксүз кайра түзүлүп, кайра интерпретацияланып турган динамикалык когнитивдик-баалуулук системасы катары каралуусу зарыл. Мындай процесс билим берүү системасы, социалдык тажрыйба, маданий коммуникация жана маалыматтык агымдар аркылуу тынымсыз жаңыланып турат. Натыйжада инсандык иденттүүлүк статикалык формада эмес, көп деңгээлдүү жана эволюциялык өнүгүү логикасына ээ болгон ачык система катары калыптанат.

Корутунду. Жыйынтыктап айтканда, улуттук дем, дүйнөлүк бийиктик жана «Уңгу жолу» концепциялары инсандык өзүн таануунун бирдиктүү интегративдүү моделин түзөт. Модель инсанды бир гана этномаданий мейкиндиктин чектеринде кармабастан, аны глобалдык интеллектуалдык жана цивилизациялык процесстерге активдүү катышуучу субъект катары калыптандырат. Ошол эле учурда ал улуттук маданий өзгөчөлүктөрдүн үзгүлтүксүз сакталышын жана муундан муунга өтүшүн камсыз кылып, маданий иденттүүлүктүн туруктуулугун бекемдейт. Контекстте аталган модель эки багыттуу өнүгүү логикасына таянат: бир жагынан, улуттук руханий жана маданий коддорду сактоо, экинчи жагынан, глобалдык билимдик жана интеллектуалдык мейкиндикке интеграциялануу. Мындай баланс инсандык өнүгүүнүн гармониялуу жана туруктуу мүнөзүн шарттап, ашкере локализм же радикалдуу глобализм сыяктуу бир жактуу тенденциялардын алдын алат.

Өзүн таануу процесси бул шартта жөн гана индивидуалдык психологиялык акт катары эмес, терең социалдык, маданий жана баалуулук негиздерине таянган философиялык-коомдук процесс катары каралууга тийиш. Ал инсандын ички дүйнөсү, коомдук тажрыйбасы жана маданий чөйрө менен үзгүлтүксүз өз ара аракеттенүүсүнүн натыйжасында калыптанган көп катмарлуу система болуп саналат. Бул процесс аркылуу инсан өзүнүн ордун аныктап гана тим болбостон, коомдук

өнүгүүгө да активдүү салым кошо турган субъектке айланат. Демек, заманбап билим берүү системасында концепциялардын интеграциясы инсандык өнүгүүнүн стратегиялык жана методологиялык негизги багыты катары каралуусу зарыл. Алар окуу-тарбия процессинде улуттук баалуулуктарды сактоо менен бирге, глобалдык компетенттүүлүктү калыптандырууга шарт түзүп, инсанды көп маданияттуу жана динамикалык дүйнөдө натыйжалуу иштей алган интеллектуалдык субъект катары даярдоого өбөлгө болот.

Изилдөөнүн жыйынтыктары көрсөткөндөй, улуттук дем инсандын тарыхый эсине, этномаданий символикасына жана коллективдик аң-сезимине таянган ички идентификациялык өзөктү түзөт. Ал эми дүйнөлүк бийиктик инсандын глобалдык интеллектуалдык жана маданий мейкиндикке интеграциялануу деңгээлин мүнөздөйт. Бул эки деңгээлдин өз ара аракеттенүүсү инсандык өнүгүүнүн көп векторлуу мүнөзүн шарттайт. Мындан тышкары, «Уңгу жолу» концепциясы улуттук жана универсалдуу баалуулуктардын ортосундагы гармониялык тең салмактуулукту камсыз кылган интегративдүү философиялык модель катары интерпретацияланды. Ал инсандык ички туруктуулукту сактоо менен бирге, социалдык өзгөрүүлөргө адаптациялануунун руханий-баалуулук механизмин ишке ашырат.

Адабияттар:

1. Абдылдаев Н. Улуттук аң-сезим жана руханий баалуулуктардын калыптанышы / Н. Абдылдаев. — Бишкек: Илим, 2022
2. Айдаралиев А. Socio-philosophical analysis of education and identity strengthening in Kyrgyzstan / А. Айдаралиев, М. Мадалиев // *Frontiers in Education*. https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1146784
3. Жээнбеков А. Глобалдык компетенттүүлүк жана заманбап билим берүү системасы / А. Жээнбеков // Кыргыз педагогикалык журнал. – 2024. №18 (2). – С. 44-59.
4. Касымбеков Э. Кыргыз философиясында инсан жана баалуулук маселеси / Э. Касымбеков. – Бишкек: МУК басмасы, 2022.
5. Kazarinova D. B. Political meanings, identity theory and the history of ideas / D. B. Kazarinova, A. A. Shirinyants // *RUDN Journal of Political Science.* – 2024. – №26 (4). – 597–604. doi.org/10.22363/2313-1438-2024-26-4-597-604
6. Kaliev A. Kyrgyzstan civil identity formation: Semantic phenomenon and interethnic relations / A. Kaliev // 2024. https://doi.org/10.54919/physics/56.2024.255
7. Мырзабаева Г. Маданий коммуникация жана инсандык иденттүүлүк / Г. Мырзабаева // Илимий изилдөөлөр журналы. – 2024. №9 (1). – С. – 77–92.
8. Morozova T. Educational mechanisms of civic identity formation / T. Morozova, V. Melnikov // Philosophy of Education, 2024. – №40 (1). – С. 1–15. https://doi.org/10.15372/PHE20240401
9. Мчедлова М.М. Гражданская идентичность: разнообразие смыслов и достижение солидарности / М.М. Мчедлова, О.Л. Саркисян // Вестник Российского университета дружбы народов. Серия: Политология. - 2021. - Т. 23. – №4. – С. 648-658. doi: 10.22363/2313-1438-2021-23-4-648-658
10. Nusubalieva E. Civic identity of youth as an important element of sociocultural transformation / E. Nusubalieva // *Social & Legal Studios.* – 2023. – №6 (4), P. – 145–154. https://doi.org/10.32518/sals4.
11. Иманалиев Т. Инсандык өнүгүү жана социалдык адаптация процесстери / Т. Иманалиев – Бишкек, 2021. – Кыргыз билим берүү академиясы
12. Petrovska I. Civic identity formation in cultural transformation / I. Petrovska // Journal of Social and Political Studies, 2024. – № 12 (1). – P. 225–249. https://doi.org/10.32626/2227-6246.2024-64.225-249 (2024).
13. Осмонова Ч. Көп маданияттуу коомдо жарандык идентичтүүлүк / Ч. Осмонова // Социалдык илимдер журналы. – Б., 2021. – №6 (3). – С. 101-115.
14. Сыдыков Б. Руханий баалуулуктар жана заманбап коом / Б. Сыдыков. – Бишкек: Университет басмасы, 2023
15. Токтомаматов К. Улуттук баалуулуктар жана билим берүү системасы / К. Токтомаматов // Педагогика жана психология. – Б., 2023. – №12 (4). – С. 23-38.
16. Yerzhanova A. Value orientations in global society / A. Yerzhanova, G. Kenzhegulova, S. Omarova // *Philosophies*. – №7 (6). – С. 129. https://doi.org/10.3390/philosophies7060129